

Zarządzenia Nr 191/2021
z dnia 30.11.2021 r.
Rrektora
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach

w sprawie: wprowadzenia w Śląskim Uniwersytecie Medycznym w Katowicach instrukcji bezpiecznego postępowania z substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

Działając na podstawie ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (*t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 2289*), Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (*t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1117*) oraz rozdziału 3 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (*Dz. U. Nr 109 poz. 719*) zarządzam, co następuje:

§ 1

Wprowadzam „*Instrukcję bezpiecznego postępowania z substancjami chemicznymi i ich mieszaninami*” w brzmieniu określonym w Załączniku Nr 1 do niniejszego Zarządzenia

§ 2

1. Zobowiązuję Kierowników jednostek organizacyjnych do zapewnienia możliwości zapoznania się z treścią instrukcji przez pracowników na stanowiskach: badawczo-dydaktycznych, badawczo-technicznych.
2. Wszystkich pracowników Uczelni pracujących z substancjami chemicznymi i ich mieszaninami zobowiązuję do stosowania i przestrzegania instrukcji bezpiecznego postępowania z substancjami chemicznymi i ich mieszaninami.

§ 3

Zobowiązuję Sekcję BHP do:

- 1) zabezpieczenia w instrukcje poszczególne Katedry i Zakłady Uczelni, w których prowadzone są prace z substancjami chemicznymi i ich mieszaninami,
- 2) prowadzenia bieżącego nadzoru nad wykonaniem Zarządzenia,
- 3) przeprowadzania okresowych kontroli bezpieczeństwa pracy z substancjami chemicznymi i ich mieszaninami.

§ 4

Wykonanie Zarządzenia powierzam Kierownikom Katedr i Zakładów Uczelni, w których pracuje się z substancjami chemicznymi i ich mieszaninami.

§ 5

Treść niniejszego Zarządzenia polecam zamieścić na stronie internetowej Uczelni.

§ 6

Traci moc Zarządzenie Nr 42/2007 z dnia 28.05.2007 r. z późn. zm.

§ 7

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Rektor
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach

prof. dr hab. n. med. Tomasz Szczepański

Otrzymują:

- Dziekani Wydziałów
- Sekcja BHP
- a/a

Do wiadomości:

- jednostki organizacyjne SUM

INSTRUKCJA
BEZPIECZNEGO POSTĘPOWANIA Z SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI
I ICH MIESZANINAMI

1. Do pracy z substancjami chemicznymi i ich mieszaninami należy przystąpić ubranym w odpowiednią odzież ochronną, odpowiednie obuwie oraz posiadać niezbędną ilość rękawic ochronnych o stopniu ochrony gwarantującym bezpieczeństwo w pracy z konkretną substancją chemiczną.
2. Katedra/Zakład zobowiązana jest do sporządzenia wykazu substancji chemicznych i ich mieszanin. Wykaz powinien znajdować się w miejscu dostępnym dla pracowników oraz winien być na bieżąco aktualizowany. Niezależnie od wykazu, jeżeli w danej jednostce organizacyjnej znajdują się substancje chemiczne o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub prekursorzy, środki odurzające lub substancje psychotropowe Katedra/Zakład jest zobowiązana do prowadzenia rejestru tych substancji zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
3. Substancje chemiczne i ich mieszaniny powinny być oznakowane zgodnie z obowiązującym systemem klasyfikacji, oznakowania i pakowania chemikaliów: Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr **1272/2008** z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 (Dz. Urz. UE L 353 z 31 grudnia 2008 roku) oraz Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25.08.2015 r. w sprawie sposobu oznakowania miejsc, rurociągów oraz pojemników i zbiorników służących do przechowywania lub zawierających substancje stwarzające zagrożenia lub mieszaniny stwarzające zagrożenie (Dz.U. 2015, poz.1368).
4. Kierownik Katedry/Zakładu lub osoba przez niego wyznaczona ma obowiązek przysyłać na bieżąco do Sekcji BHP zaktualizowane informacje dotyczące:
 - a) wprowadzania nowych substancji chemicznych, ich mieszanin i czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym stosowanych w Katedrze/Zakładzie,
 - b) osób nowo zatrudnionych, narażonych na działanie ww. substancji, mieszanin i procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
 - c) osób pracujących z substancjami rakotwórczymi oraz rejestrów prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami i czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym.
5. Substancje chemiczne i ich mieszaniny winny być przechowywane we właściwych, najlepiej oryginalnych opakowaniach. Przelewanie substancji do innych opakowań powinno odbywać się tylko w wyjątkowych sytuacjach za wiedzą i pod kontrolą Kierownika Katedry/Zakładu. Na opakowaniu zastępczym należy umieścić: znak

ostrzegawczy (piktogram), datę przelania substancji, datę ważności substancji (jeśli występuje na oryginalnym opakowaniu).

6. Zlewki zużytych substancji chemicznych i ich mieszanin należy przechowywać w jednorazowych, atestowanych pojemnikach o pojemności nie większej niż 5 litrów. Każdy pojemnik na zlewki powinien być należycie opisany w sposób pozwalający na jednoznaczną identyfikację substancji w nim się znajdującej.
7. Niedopuszczalne jest stosowanie substancji niebezpiecznej, mieszaniny niebezpiecznej, substancji stwarzającej zagrożenie, bez kart charakterystyki, z uwagi na informacje o stopniu szkodliwości danego czynnika.
Za posiadanie aktualnych kart charakterystyki w jednostkach organizacyjnych SUM odpowiedzialny jest Kierownik.
8. Pracownik winien zapoznać się z kartami charakterystyk substancji chemicznej i zobowiązany jest do pisemnego potwierdzenia faktu zapoznania się z jej zapisami.
9. Jednostka organizacyjna winna posiadać karty charakterystyk dostępne w wersji drukowanej lub elektronicznej w języku polskim. W przypadku znajomości języka obcego przez pracowników jednostki, dopuszczalne jest posiadanie kart w języku obcym. W takim przypadku pracownik zobowiązany jest do złożenia Oświadczenia, które stanowi **załącznik nr 1 do niniejszej Instrukcji**.
10. Karty charakterystyki powinny być zgodne ze wzorem karty ustalonej w załączniku do rozporządzenia Komisji (UE) nr 2015/830 zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH).
11. Kierownik Katedry/Zakładu podejmuje decyzję o przydatności odczynnika chemicznego do dalszej pracy naukowo-badawczej i/lub dydaktycznej i jest odpowiedzialny za bezpieczne wykorzystywanie substancji chemicznych.
12. Substancje chemiczne i ich mieszaniny powinny być przechowywane w miejscach wydzielonych, spełniających warunki określone w przepisach budowlanych i ochrony przeciwpożarowej. Przechowywanie substancji i preparatów niebezpiecznych musi odbywać się z zachowaniem wszelkich środków ostrożności, wyłącznie w pomieszczeniach do tego wyznaczonych i muszą być spełnione warunki przechowywania, specyficzne dla danych substancji chemicznych i ich mieszanin, wymienione w kartach charakterystyki.
13. Pomieszczenie przeznaczone na miejsce przechowywania substancji chemicznych i ich mieszanin powinno być:
 - a) oznakowane, zgodnie z wymogami, tablicami informacyjnymi i ostrzegawczymi,
 - b) o utwardzonym nie chłonnym podłożu,
 - c) o ścianach zabezpieczonych lub pomalowanych farbami nie chłonnymi oparów,
 - d) wyposażone w wentylację wywiewną – grawitacyjną lub mechaniczną.
14. Prace ze stężonymi kwasami lub innymi substancjami mogącymi wydzielić trujące opary należy przeprowadzać wyłącznie pod włączonym dygestorium.
15. Przy przelewaniu substancji chemicznych należy używać szklanych lejeków, a w przypadku rozlania natychmiast zneutralizować wyciek sorbentem oraz uprzątnąć stanowisko pracy.

16. Zużyte substancje chemiczne lub ich roztwory (zlewki) należy przekazywać do magazynów chemicznych (Zabrze, Sosnowiec) lub przechowywać w miejscu wyznaczonym w pomieszczeniu przeznaczonym do przechowywania substancji chemicznych. Wyżej wymienione substancje można gromadzić jedynie w niewielkich ilościach (do 10 pojemników o poj. 5 litrów) i na bieżąco przekazywać do utylizacji firmie zewnętrznej. Przekazanie odpadu odbywa się w obecności pracownika Działu Administracyjno - Gospodarczego lub Specjalisty ds. gospodarki odpadami. Po przekazaniu odpadu sporządza się Kartę Przekazania Odpadu w BDO (Bazie Danych o Odpadach).
17. Substancje chemiczne, w przeciwieństwie do zużytych substancji chemicznych (zlewki) powinny być oddawane do utylizacji w miarę możliwości w oryginalnym opakowaniu lub w opakowaniu zastępczym.
18. Czynność pakowania i przekazywania do utylizacji może wykonać wyłącznie osoba z wykształceniem chemicznym lub z doświadczeniem w pracy z odczynnikami. W uzgodnieniu z firmą odbierającą odpady, z uwagi na duże niebezpieczeństwo związane z pakowaniem odpadów chemicznych, odpady znajdujące się na półkach, mogą pakować do pojemników transportowych firmy zewnętrznej pracownicy tejże firmy.
19. Jeżeli wymaga tego firma zewnętrzna, a przekładanie i spisywanie odczynników do utylizacji nie stanowi niebezpieczeństwa – osoba pakująca i przekazująca odczynniki do utylizacji sporządza szczegółową listę odczynników do utylizacji z podaniem nazwy odczynnika, wagi odczynników wraz z opakowaniem oraz rodzaju opakowania. Jeżeli firma zewnętrzna nie wymaga szczegółowej listy odczynników, a osoba pakująca i przekazująca odczynniki uzna, że ich spisywanie, liczenie oraz przekładanie może spowodować niebezpieczeństwo wywołania reakcji chemicznej lub wydzielenia się niebezpiecznych produktów rozkładu – odczynniki są przekazywane firmie zewnętrznej bez szczegółowej listy. Nadrzędnym celem operacji przekazania odczynników do utylizacji jest bezpieczeństwo osób przekazujących odczynniki oraz przebywających w pobliżu.
20. Po przygotowaniu odczynników do utylizacji osoba odpowiedzialna z jednostki organizacyjnej za ich przekazanie powiadamia Specjalistę ds. Gospodarki odpadami, który organizuje przekazanie odpadów wyspecjalizowanej firmie zewnętrznej.
21. Zaleca się by w miarę możliwości odczynniki chemiczne były przekazywane firmie zewnętrznej bezpośrednio z miejsca ich przechowywania, bez konieczności ich przekładania lub transportu do magazynów odczynników chemicznych w Zabrzu przy ul. Jordana 19 i w Sosnowcu przy ul. Jagiellońskiej 4. Jeżeli nie ma możliwości przekazania przeterminowanych odczynników chemicznych w miejscu ich przechowywania należy je posegregować i zapakować według następujących zasad:
 - a) odczynniki należy zapakować w pudła kartonowe o masie nie przekraczającej 15 kg,
 - b) w jednym kartonie należy umieszczać odczynniki tego samego rodzaju,
 - c) do każdego kartonu należy załączyć listę znajdujących się w środku odczynników,
 - d) karton należy opisać nazwą jednostki organizacyjnej skąd odpad pochodzi.

22. W czasie przekazania szczególnie niebezpiecznych substancji (substancje rakotwórcze, substancje wybuchowe, palne, żrące) obecni mogą być jedynie pracownicy firmy zewnętrznej odbierający odpady, osoba przekazująca odpady oraz specjalista ds. gospodarki odpadami. Osoba przekazująca odpady jest zobowiązana powiadomić pracowników firmy zewnętrznej o zagrożeniach związanych ze szczególnie
23. W trakcie przenoszenia substancji chemicznych, ich mieszanin i odczynników: w trakcie dostawy, z magazynów lub pomiędzy jednostkami organizacyjnymi Uczelni (odczynników nieprzeznaczonych do utylizacji) należy zachować szczególną ostrożność. Należy zapoznać się z właściwościami transportowanych substancji, podanymi w kartach charakterystyki pod kątem zagrożeń w trakcie przenoszenia.
24. Opakowania przenoszonych substancji chemicznych powinny być opisane i szczelnie zamknięte. Zabrania się transportu wewnętrznego niezidentyfikowanych substancji. Jeżeli nie ma możliwości identyfikacji danej substancji (nieczytelna etykieta lub jej brak) dana substancja powinna pozostać w miejscu w którym się znajduje, a Kierownik jednostki organizacyjnej zobowiązany jest do natychmiastowego powiadomienia specjalisty ds. gospodarki odpadami, który zorganizuje przekazanie ww. substancji wyspecjalizowanej firmie zewnętrznej.
25. W celu przeniesienia, opakowanie z substancją chemiczną powinno zostać umieszczone w pojemniku transportowym z tworzywa sztucznego, tak aby wyeliminować możliwość rozbicia, rozlania lub rozsypania substancji w trakcie przenoszenia (pojemnik transportowy musi posiadać pełne dno i boczne ścianki). Kategorycznie zabrania się przenoszenia odczynników chemicznych (słoiki, butle, balony) w rękach.
26. Zakazuje się przewożenia odczynników chemicznych pomiędzy obiektami Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach pojazdami będącymi własnością Uczelni oraz prywatnymi samochodami pracowników. Jeżeli zajdzie potrzeba przewiezienia odczynników chemicznych powyższą usługę należy zlecić wyspecjalizowanej firmie zewnętrznej.
27. Pomieszczenia, w których przechowywane są substancje i preparaty chemiczne powinny być wyposażone w pojemniki z sorbentami służącymi do neutralizacji wycieków.
28. Pojemniki z sorbentem należy umieścić w widocznym miejscu oraz opisać jako: „SORBENT”.
29. Zużyty sorbent stanowi odpad niebezpieczny wymagający specjalnego traktowania. Zużyty sorbent przeznaczony do utylizacji należy zgromadzić w plastikowym pojemniku, który następnie podlega utylizacji zgodnie z zapisami niniejszej Instrukcji.
30. W każdej Katedrze/Zakładzie należy wyznaczyć osobę do współpracy z pracownikiem Sekcji BHP (m.in. w zakresie gospodarki substancjami chemicznymi, sporządzaniem rejestrów substancji chemicznych, w tym rakotwórczych i mutagennych itp.).
31. Osoba wyznaczona przez Kierownika Katedry/Zakładu przed przyjęciem pracownika, celem wystawienia skierowania na badanie wstępne, winna przekazywać (z odpowiednim wyprzedzeniem) do Sekcji BHP informacje dot. zagrożeń na stanowisku pracy.
32. Kierownik lub wyznaczona przez niego osoba z doświadczeniem zawodowym sporządza instrukcje stanowiskowe BHP przekazując je następnie do Sekcji BHP celem zaopiniowania.

33. Kierownik lub wyznaczona przez niego osoba z doświadczeniem zawodowym dokonuje aktualizacji oceny ryzyka zawodowego lub bierze udział w przygotowaniu nowo powstałych ocen ryzyka zawodowego.
34. Kierowników jednostek organizacyjnych zobowiązuje się do zapoznawania wszystkich pracowników (w tym nowo zatrudnionych podczas instruktażu stanowiskowego - w ramach szkolenia wstępnego) z treścią niniejszej instrukcji.
35. Pracownicy Sekcji BHP wraz ze specjalistą ds. gospodarki odpadami podczas doraźnych kontroli sprawdzają prawidłowość wdrożenia zasad zawartych w ww. Instrukcji.

Rektor
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach

prof. dr hab. n. med. Tomasz Szczepański

OŚWIADCZENIE

Potwierdzam znajomość języka angielskiego na poziomie zaawansowanym pozwalającym mi na korzystanie z materiałów źródłowych w języku angielskim podczas prowadzonej pracy naukowo – badawczej i dydaktycznej/* korzystam z literatury anglojęzycznej/kart charakterystyk w języku angielskim/* prowadzę wybrane zajęcia dydaktyczne ze studentami w języku angielskim*.

.....
(data i podpis Kierownika/Pracownika Katedry/Zakładu)

*Niepotrzebne skreślić